

“

h

â

l

â

umut var!”

k u r t a r ı l a b i l e c e k t ü r l e r

Karakulak

Soyları hızla tükenmekte olan hayvanlardan biri de karakulak. Kedigiller ailesinin bir üyesi olan karakulağı diğer yabani kedilerden ayıran en belirleyici özelliği, uçlarında siyah püsküller bulunan uzun kulakları. Zaten Türkler ve Özbekler'in ona karakulak demelerinin nedeni bu. "Step vaşağı" olarak da adlandırdığımız bu hayvanın Latince adıysa *Lynx caracal* ya da *Caracal caracal*.

Karakulak için 12 kg'lık bir patlayıcı yakıştırması yapılır. Bu gerçekten de haklı bir yakıştıрма. Çünkü öylesine çeviktir ki kuşları çoğu kez sıçrayarak yakalar.

Dış görünüşleriyle vaşağa çok benzeyen karakulaklar, ayaklarının inceliği, gövdelerinin daha uzun ve silindirik olmasıyla onlardan hemen ayırdedilirler. Kuyrukları da vaşağa göre daha uzundur. Karakulağın gövde uzunluğunun ortalama 80 cm, kuyruk uzunluğununsa 25 cm olduğundan hareketle boyunun, kuyruğuyla birlikte bir metrenin üzerinde olduğunu söyleyebiliriz. Yerden yüksekliği ya da bir başka deyişle omuz yüksekliğiye 80 cm.

Karakulağın postundaki devetüyü renkli kısa kıllar postun vücuduna yapışmış gibi görünmesine neden olur. Boynu, karnı, bacaklarının iç kısmı ve bir de göz çevresi beyazdır. Karakulağın üst dudağının yan kısmında siyah renkte genişçe bir benek vardır. Koyu siyah bir çizgi de gözünün iç köşesinden burnunun ucuna doğru uzanır. Yine gözünün iç ucundan çıkan beyaz bir çizgi alınının üzerine kadar gelir. İşte bütün bu renk dağılımları karakulağı tanımamıza yardımcı olacak özelliklerdendir.

Güneybatı Asya, Ortadoğu ve Kuzeydoğu Afrika'nın seyrek ormanları, bozkır ve makilerindeki kaya, kovuk ve inlerde yuvalayan karakulak, Türkiye'nin güney ve

batisındaki çeşitli bölgelerde yayılış gösterir. Geceleri ava çıkan karakulak tıpkı diğer vaşaklar gibi, beslenmesini genelde memelileri, kuşları, sürüngenleri ve böcekleri avlayarak gerçekleştirir.

Daha önce de söylediğimiz gibi karakulak o kadar çevik ve gözüpektir ki alçaktan uçan kuşları hatta kartalı bile havada yakaladığı gibi kendisinden daha büyük hayvanlara saldırır. Karakulak büyük bir yılanı da öldürebilir. Nitekim geçtiğimiz yıllarda, Hindistan'da bir hayvanat bahçesindeki boa yılanı, yetişkin bir karakulağın saldırısı

Karakulakların ülkemizde Çanakkale, İzmir, Muğla, Antalya, İçel, Adana, K. Maraş, Adıyaman, Malatya, Hatay, Gaziantep, Diyarbakır, Şirir, Bingöl, Hakkari ve Tokat'ta yaşadıkları biliniyor.

sonunda ölmüştü. Bu saldırılarda karakulak pençelerine ve çevikliğine güvenir; elbette, var olan bu doğal savunma silahlarını kullanmayı da çok iyi becerir.

Karakulakların çiftleşme zamanı şubat ve mart aylarıdır. Dişi karakulakların gebelikleri 70-78 gün sürer; genelde de 2-4 yavruları olur. Normal koşullar altında karakulaklar 15-18 yıl yaşayabilirler. Ancak avlanma, doğal ortamlarının yok edilmesi, zehirlenme gibi nedenlerle sayıları hızla azalmaktadır.

Karakulaklar gibi sayıları azalan hayvanların nüfuslarını artırmak biz insanların elinde. Bunu çok iyi planlanmış üretim programlarıyla sağlayabiliriz. Bu konuda Afrika'da yapılan bir çalışma iyi bir örnek oluşturuyor. Afrika'da, Molokoloka Hayvan Rehabilitasyon ve Doğaya Bırakma Merkezi'nde, çeşitli nedenlerle sakatlanmış, yaralanmış ya da zehirlenmiş hayvanlara hizmet veriliyor. Burada karakulaklar yanında, Afrika yaban kedileri, aslanlar, akbabalar, çeşitli sürüngenler ve soyları tehlikede olan diğer pek çok hayvan önce tedavi ediliyor, sonra da doğaya salıveriliyor. Ayrıca bu hayvanların sayılarını artırabilmek amacıyla içlerinden bazıları damızlık olarak kullanılıyor; bazılarındansa eğitim amaçlı yararlanılıyor. Birçok kişi yalnızca burayı ziyaret ederek bile, hangi türlerin tehlikede olduğunu, doğal ortamlarının hangi nedenlerle yok edildiğini

ve bu yok oluşun önüne geçmek için neler yapılması gerektiğini öğrenebiliyorlar.

Karakulaklar ülkemizde de, koruma altına alınan memeliler ve kuşlar listesinde kedigiller ailesinin 4 üyesinden biri. Bu dördlüyü karakulak yanında step kedisi, saz kedisi ve yaban kedisi oluşturuyor. Ne yazık ki bu dört kedi türünün sayıları her geçen gün azalıyor.

Dünyayı bizlerle birlikte paylaşan her canlı gibi karakulaklar da soylarını devam ettirmek ve kendi doğal ortamlarında özgürce yaşamak istiyorlar. Bazı insanların onların yaşam hakkına gereken saygıyı göstermemesi de aslında bütünüyle çevre ahlâkı bilincinden yoksun olmalarından kaynaklanıyor. Bu insanlara doğayı koruma bilinci çocukluklarından itibaren aşlanmış olsaydı, ne karakulaklar, ne bozayılar, ne foklar, ne de tehlikedeki öteki canlılar "yaşamak istiyoruz" diye çığlıklar atacaklardı. Unutulmaması gereken şu ki, doğada çiçeklerin, ağaçların, otların, böceklerin, yılanların, akreplerin, örümceklerin, farelerin, balıkların, kuşların, ayıların, ve de karakulakların, yani her canlının bir görevi var. Bu canlılardan birinin bile yok olmasına katkıda bulunmak, yaşam alanımızı kendi ellerimizle çökertmemiz anlamına geliyor.

"Caracal" eözcüğünün anlamı tüm dünyada karakulak demektir ve eözcük Türkçe'den tüm dillere çevrilmiştir.

• • • • • Gülgün Akbaba